

Чотирнадцяте вересня
Класна робота

Грецькі міфи. Міф про
Прометея

Перевірка домашнього завдання

Розкрийте символічне значення українських образів, пов'язаних із міфологією: Дідух (сніп), коровай, намисто.

Перевірка домашнього завдання

Перевірка домашнього завдання

ХЛІБ ушановують як святиню, в народі про нього так і кажуть: "святий хліб". Хліб є символом добробуту. Побажання "хліб та сіль" прикликає до родини багатство. Хлібом заведено благословляти в далеку путь. Зустріч хлібом-сіллю — не що інше, як своєрідний очисний обряд. Без споживання ритуального хліба не обходилося жодне з великих народних свят.

Коровай – обрядовий весільний хліб, що

Перевірка домашнього завдання

Намисто мало подвійну функцію: магичну й естетичну. Первісно головною роллю була оберегова. За допомогою амулетів людина намагалась убезпечитися від природних катаклізмів та злих сил. Майже кожен атрибут повсякденного побуту мав охоронні функції. Це стосується і намиста. За українським звичаєм, кожна дівчина й жінка постійно носили намисто, особливо коли виходили на люди. Що пишнішим,

Перевірка домашнього завдання

- **Які функції виконує художня література?**

Перевірка домашнього завдання

- **Які функції виконує художня література?**

Пізнавальну, виховну, естетичну (розбудовує світ за законами краси), гедоністичну (дає насолоду від процесу читання)

Перевірка домашнього завдання

- **Що таке міф?**

Перевірка домашнього завдання

- **Що таке міф?**

Міф (із грецької – слово, переказ, оповідь) – це сказання про уявлення давніх народів щодо походження Землі, Всесвіту, явищ природи, про богів та героїв, яке сприймалося людьми як достовірне, істинне

- **Чи тотожні міф та казка?**

Спільне та відмінне у міфах і казках

Міфи

Казки

Спільне

Усне поширення, фантастичність, нереальні істоти (із сучасної точки зору), явища, події, гарівні предмети, повтори

Відмінне

Сприймаються як реальне

Міф не показує різницю між Добром і Злом

Пояснюють глобальні явища, мало звертаються до повсякденного життя людини

Функція міфу - пояснювальна, ритуальна

Сприймаються як вигадка. фантазія

Відбувається боротьба між Добром і Злом з перемогою Добра

Тісно пов'язані із реальним життям людини, побутом, прагненнями, мріями, фантазіями

Функція казки - розважальна, моралізаторська

Хаос

Спочатку був Хаос. Безмовний, безмежний простір. І от у п'яті Хаосу з'явилося джерело життя, з якого перша вийшла Гея – земля. Слідом за Геєю з'явився Уран – небо. Це було перше покоління богів.

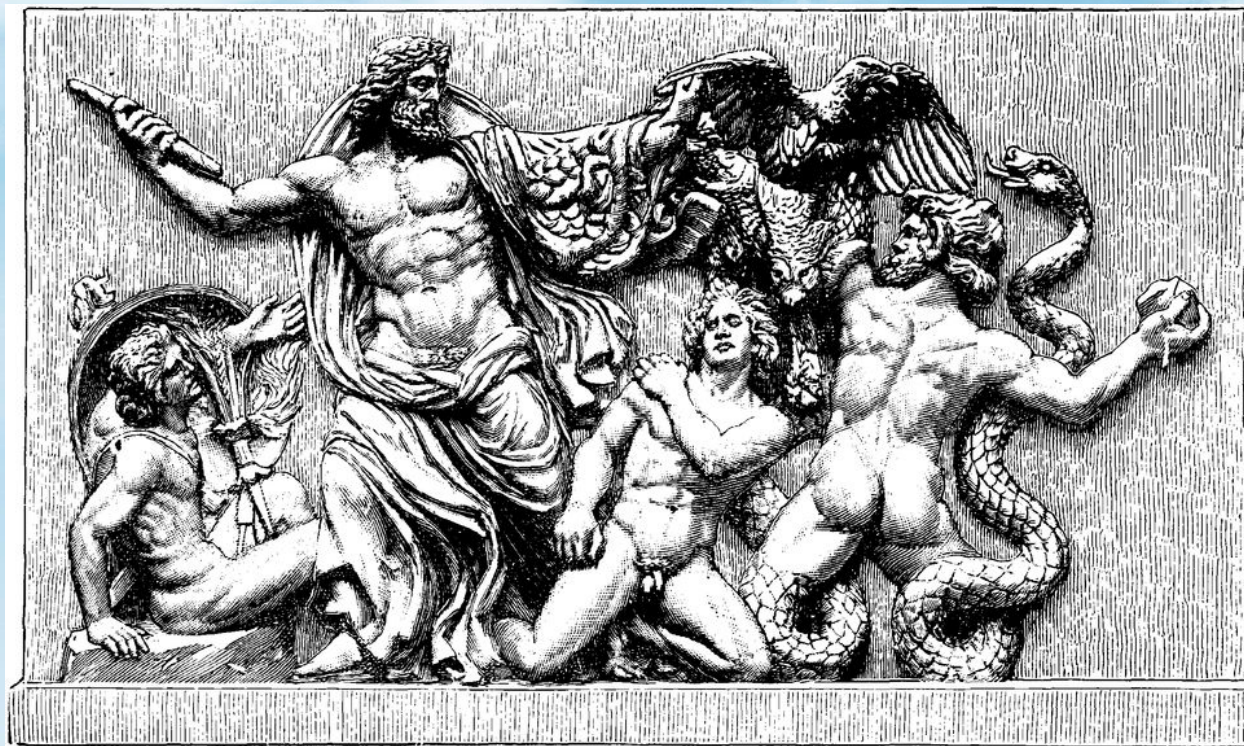
Гея – Земля

Уран – Небо

Титани і титаніди

Уран поступово розширював свої володіння, а Гея чепурилася – прикрашала себе деревами і квітами, населяла тваринами і людьми. Одного разу Гея та Уран зрозуміли, що в цьому світі чогось або когось бракує, і вони вирішили одружитися і народити дітей. Так на світ з'явилися титани і титаніди – могутні божества.

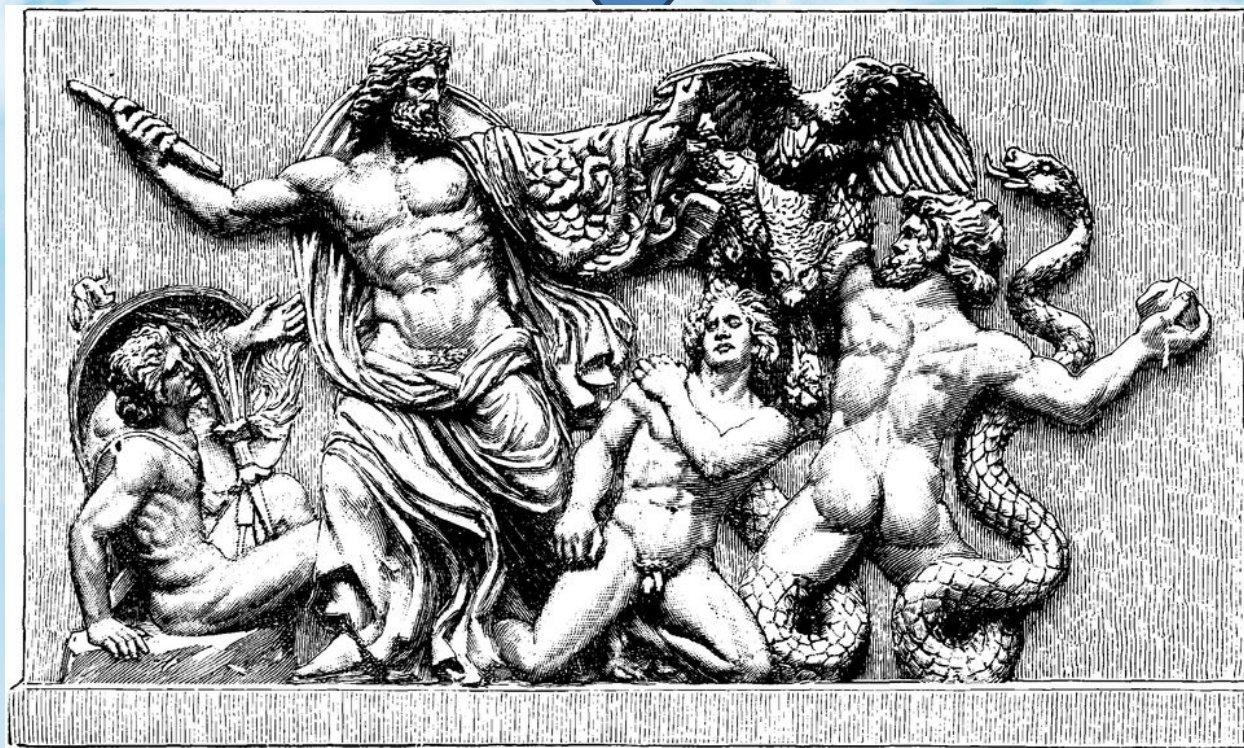
Спочатку народилися титани – шість величезних велетнів, потім циклопи (одноокі чудовиська), а потім три потворних монстра, кожен з сотнею рук і п'ятдесятьма головами – гекатонхейри.

Уран зустрічав народження кожного зі своїх нащадків зі всезростаючим жахом. Дивлячись на них, Уран боявся, що коли-небудь діти повстануть проти нього і вб'ють. Тому він став ковтати кожну новонароджену дитину, а тих, що вже підросли кинув в Тартар – похмуру безодню.

Гея страждала. Тоді вона викувала з заліза дуже міцний серп, який здатний був зрубати будь-яку голову і спустилася з ним в Тартар до своїх дітей. Гея запитала, хто з них зважиться повстати проти батька, який кинув їх у страшне підземелля. З усіх зважився виступити тільки титан Кронос (час). Він убив Урана і зайняв його трон.

Титани і титаніди

Згодом Кронос (Крон, Хронос) одружився на своїй сестрі – титаніді Реї. Саме їхні спадкоємці стануть тими великими богами, що прославлять Грецію на всі віки. У титанів владу забрали молодші боги, які установили у світі закон і порядок. Ці боги, за уявленням греків, жили на горі Олімп, тому називалися олімпійськими.

Зевс

Зевс – син Кроноса і Реї. Наймогутніший з олімпійських богів.

Кронос боявся, що його діти коли-небудь так само, як і він, повстануть проти нього і скинуть з Олімпу. Тому він наказав своїй дружині Реї приносити йому свої новонароджених дітей і ковтав їх. Але Рея сховала останню свою дитину на острові Крит, в глибокій печері, а Кроносу замість нього віддала загорнутий в пелюшку камінь. Це

Гера

Дочка Кроноса і Реї, сестра і дружина Зевса, покровителька шлюбів, подружньої любові і пологів. На весілля Гери і Зевса всі боги надіслали їм свої подарунки. Мати-Земля Гея подарувала Гері дерево з золотими яблуками.

У Гери і Зевса народилися діти: Арес – бог війни, Гефест – бог ковальського мистецтва і вічно юна Геба. Гера панує на високому Олімпі, є порадицею і помічницею своєму чоловікові. При бажанні богиня може обдарувати будь-кого даром

Аїд

Бог підземного царства - Аїд

Аїд – син Кроноса і Реї, брат Зевса, володар царства мертвих. Він панує глибоко під землею. Жоден промінь сонця не проникає туди. Царство Аїда також називається Аїд або Гадес. Там протікає священна річка Стікс, водами якої клянуться самі боги. Душі померлих наповнюють її околиці гучними стонами. Величезний пес Цербер вартує вхід. Суворий Старий Харон, перевізник душ померлих, ніколи не повезе жодної душі туди, де світить сонце і чується

Посейдон

Син Кроноса і Реї, брат Зевса, бог-олімпієць, повелитель морського царства і всіх його мешканців.

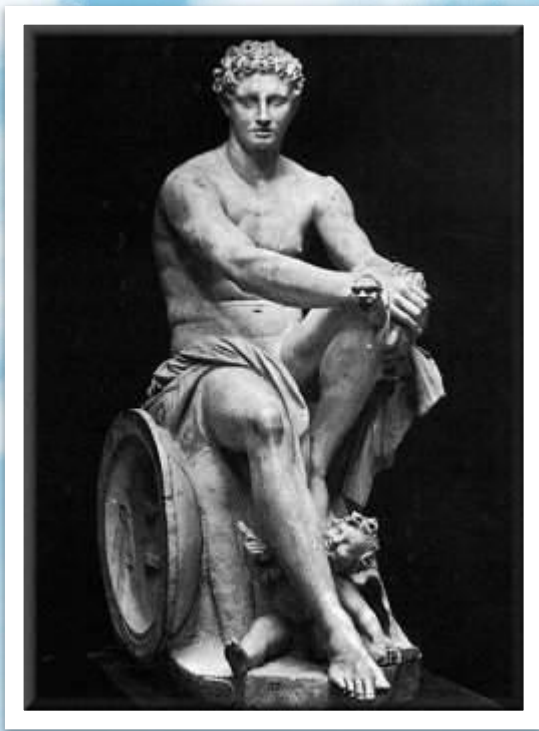
Глибоко в морській безодні стоїть чудовий палац Посейдона. Панує над морями Посейдон, і хвилі моря підвласні найменшому руху його руки, озброєної грізним тризубом. У глибині моря живе з Посейдоном і його прекрасна дружина Амфітріта, дочка морського

Деметра

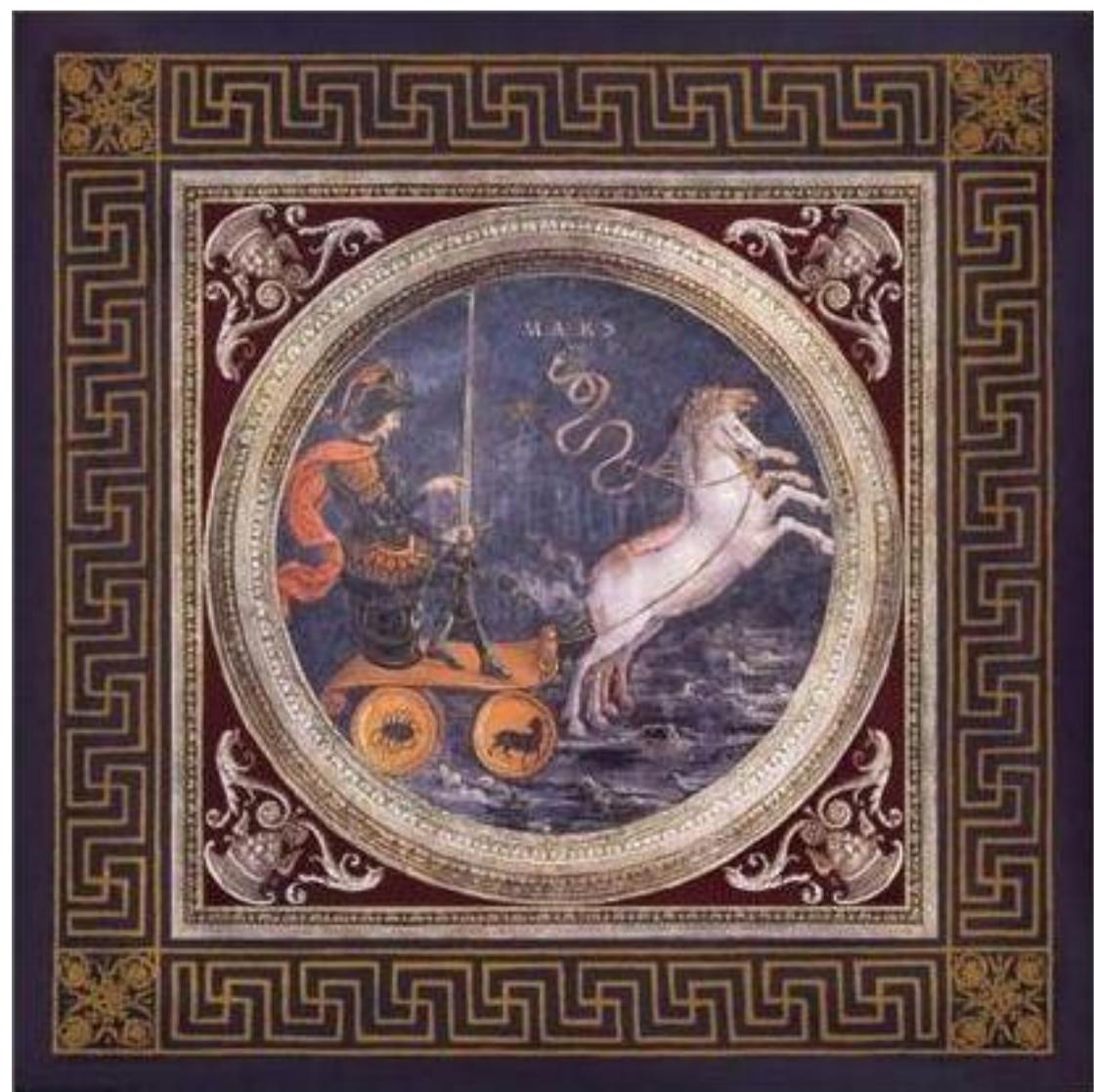

Дочка Кроноса і Реї, сестра Зевса, богиня родючості і землеробства. Вона дає родючість землі, і без її благодайної сили ніщо не росте в лісах, ні в луках, ні на ріллі. Вона навчила людей землеробству, за її велінням дозрівають хліба. На місяць посівів греки святкували на честь Деметри свято Фесмофорії

Арес

Бог жорстокої і безжальної війни, син Гери і Зевса. На Олімпі Арес став таємним суперником працьовитого Гефеста. У Ареса двоє синів під стать йому: Фобос (Страх) і Деймос (Жах), вічні супутники

Гефест

Бог вогню і
ковальства Гефест

Син Зевса і Гери, бог вогню, бог-коваль, з яким ніхто не міг зрівнятися в мистецтві кувати. Він народився слабким і потворним немовлям. У гніві Гера схопила і кинула сина з Олімпу вниз, на далеку землю. На щастя впав він не на землю, а в безмежне море, де дитину підхопили океаніди, морські богині. Вони зглянулися над маленьким виродком і забрали його на дно океану. Там в лазурному гроті виховали вони Гефеста. Виріс Гефест некрасивим, кульгавим, але з могутніми руками і широкими грудьми. Він був чудовим майстром в ковальському

Афіна

Перша дочка Зевса і богині Метиди, богиня війни, захисниця міст, покровителька наук, землеробства, ремесел. Це богиня справедливої війни. Вона протезує героям Греції, дає їм мудрі поради і допомагає під час небезпеки. Афіна зберігає міста, фортеці і їх стіни. А дівчата Греції особливо шанують її за заступництво в жіночому рукоділлі. Богиня мудріша за всіх богів Олімпу. Знаючи це, Зевс садив її поруч і радився з нею, перш ніж що-небудь зробити. І люди, бажаючи поліпшити своє життя, зверталися до Афіни за

Аполлон

**Син Зевса і Латони
(богиня літа), бог
світла,
стріловержець,
покровитель
пророкувань,
мистецтв, музики і
поезії, ватажок муз.**

Артеміда

Дочка Зевса і Латони, сестра-близнюк Аполлона. Артеміда – богиня-мисливиця, покровителька тварин, богиня родючості. Вона піклується про все, що живе на землі, росте в лісі і в полі. Прекрасна, як ясний день, з луком і сагайдаком за плечима весело полює Артеміда зі своїми супутницями-німфами. Любить відпочивати Артеміда в прохолодних гротах. І горе тим, хто порушить її спокій.

Гермес

Син Зевса і німфи гір Майї. Покровитель стад, торгівлі, спритно-сті, обману і навіть крадіжки. Зі швид-кістю думки переноситься він з Олім-пу на найдальший край світу в своїх крилатих сандалях з жезлом в руках. Гермес протезує подорожнім не тільки за життя. Він веде і душі померлих в їх останній шлях – в сумне царство Аїда. Своїм чарівним жезлом змикає він очі людей і занурює їх в сон. Протегуючи в торгівлі, Гермес дає людям дохід і посилає багатство. Він же бог красномовства. Ніхто не може перевершити його в спритності і хитрості.

Афродіта

Спочатку богиня родючості, а потім богиня любові. Вона народилася з морської піни і крапель крові поваленого бога Урана. Афродіта будить в серцях богів і смертних любов. Завдяки цьому вона панує над усім світом. Ніхто не може уникнути її влади. З тих пір завжди живе серед богів Олімпу Афродіта, вічно юна, найпрекрасніша з богинь. Афродіта дарує щастя тому, хто вірно служить їй.

Гіменей

Бог шлюбу, син Афродіти і Діоніса. Він поспішає на своїх білосніжних крилах попереду весільних ходів. Яскраво горить полум'я його шлюбного факела. Хори дівчат закликають під час весілля Гіменея, молячи його благословити шлюб молодих і послати їм радісне життя.

Навіщо богам

Безсмертні боги створили все: землю, небо, море, дерева, тварин. За своїм образом і подобою вони створили і людину. Людина потрібна була богам, щоб споруджувати для них храми, прославляти їх і приносити їм споніння. Без людей бога дданих.

Цикли давньогрецьких міфів

Про богів

**Троянський
цикл**

**Міфи про
аргонавтів**

**Про
героїв**

**Фіванський
цикл**

**Міфи про
Одіссея**

Міф про Прометея

Варто згадати, що Прометей не був скинутий Зевсом у Тартар (так покараний був його брати Менетій), не змушений був тримати на плечах небесне склепіння подібно Атланту. На відміну від інших титанів він підтримав Зевса у боротьбі зі старшим поколінням богів. І якщо б не допомога Прометея, ще невідомо, як склалася б доля Зевса.

Отже, Зевс повинний бути вдячним Прометею. Але Громовержець – істота свавільна. Він образився на Прометея та на людей, яким допоміг безсмертний титан.

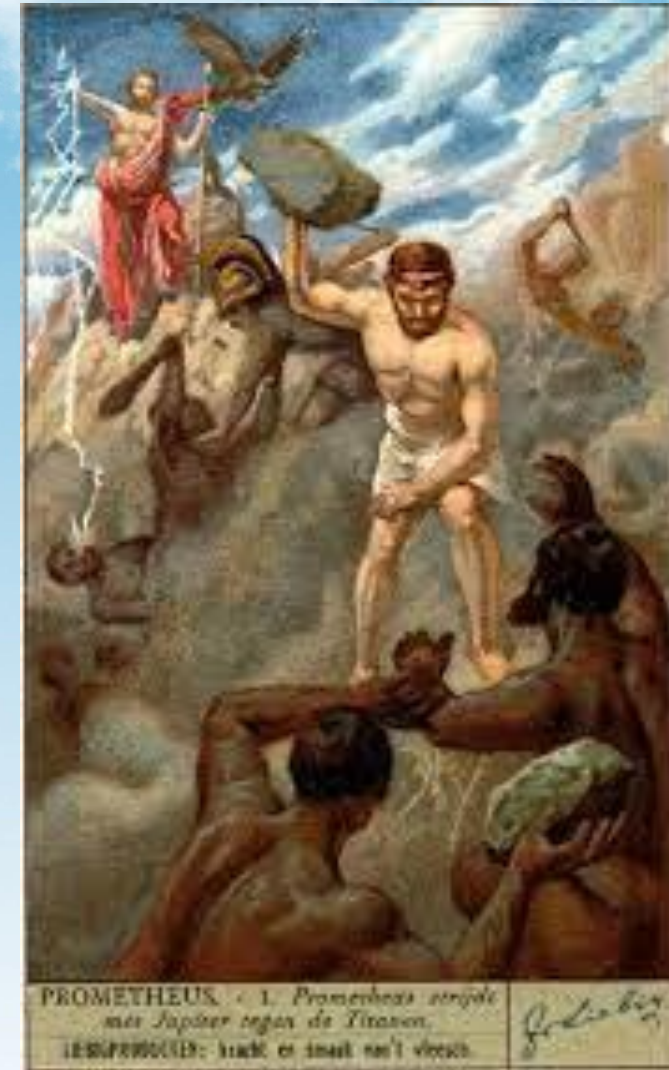

Люди до вітру тапті Прометея

«... люди, що тільки-но розселилися по землі, були кволі, безсилі, лякливі. Вони не вміли ні думати, ні розуміти того, що бачили довкола. Зі страхом дивилися вони на грозові хмари й на пекуче сонце, на безкрає море й на височенні гори. І здавалося людям, що то могутні божественні істоти.

Від усього, що їх лякало, люди мерщій ховалися в свої глибокі підземні нори, наче кроти. Не було тоді в людей ані світлих жител, ані вогнищ родинних, їли вони тільки траву та сире коріння, а м'яса й не куштували, бо не знали мисливства.»

«... ледь животіли серед незбагненної, ворожої природи. Скільки їх гинуло від хвороб та з голоду, в боротьбі із жорстокою

Допомога Прометея людям

Прометей
навчив

Приборкувати вогонь

Будувати світлі житла

Плавати на човнах

Добувати мідь, срібло і золото

Напинати вітрила

Знаходити шлях за зорями і за летом птахів

Лікувати цілющим зіллям

Приручати тварин

Полювати лісову звірину

Боги і люди

Врешті решт олімпійські боги теж помітили людей:

«...громовладний Зевс і далі не зважав на людей. Зате його сини й дочки — молоді боги, що безжурно жили на Олімпі,— зацікавилися тими дрібними істотами, які сновигали десь далеко внизу, на землі. Знічев'я безсмертні навіть взялися допомагати людям, навчати ремесел і хліборобства, але за ті зажадали від них великої шани і багатих дарів.»

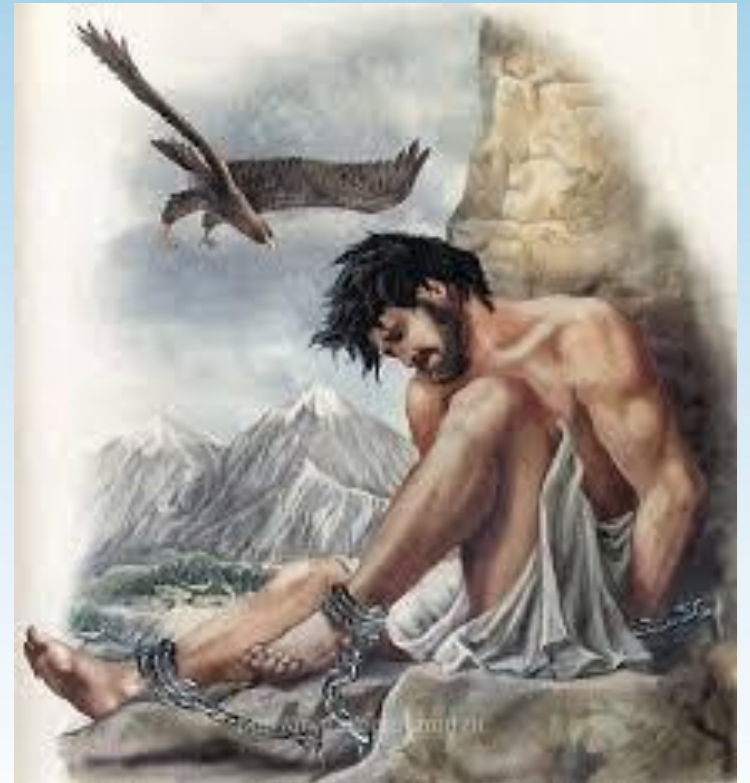
Парфенон. Реконструкція

Отже, якщо Прометей допомагає людям від щирого серця, то боги шукають користі для себе

Перша образа

Ані Зевс, ані інші олімпійські боги й не помітили б людей, якщо б не Прометей. Але шани вони вимагають, вимагають у жертву м'ясо, яке з'явилося у людей завдяки титану.

«Щоб скласти таку угоду (про вшанування богів), якось зібралися обидві сторони. Від богів виступав Зевс, від людей — титан Прометей, хоч сам був безсмертний. Він побоювався, що люди не зможуть протистояти богам, і поспішив їм на поміч. Титан так уболівав за долю смертних, що вдався навіть до хитрощів. Коли привели жертвовного бика, він сам зарізав його й поділив тушу на дві частини. До більшої купи поскладав самі кістки, але прикрив їх гарним, лискучим жиром, а меншу, де було смачне м'ясо, Прометей загорнув у брудну

- «— Батьку наш Зевсе, вибери собі яку хочеш частину,— лукаво запросив Прометей.— Те, що ти вибереш, люди надалі віддаватимуть безсмертним богам.
- Як Прометей і сподівався, Зевс узяв собі купу, більшу і кращу на вигляд. Відтоді смертні стали їсти м'ясо, а кістки спалювати на шану безсмертним.
- Розлютився Зевс, збагнувши, як обдурив його Прометей заради тих смертних нікчем. Страшно заgrimів він з темнохмарного Олімпу і жбурнув на землю вогненні стріли-блискавки. А потім надумав людям кару, аби дошкулити Прометею: він відмовив смертним у тому, що було їм доконче потрібне,— у життєдайнім вогні.
- — Хай їдять м'ясо, але сире! — гримів люто Зевс.
- Люди не варили їжі, не світили в домівках, не грілися коло багать, і було те життя без вогню злиденним животінням.»

Недарма кажуть, що олімпійські боги дуже схожі на людей. Які риси характеру, які розумові здібності проявляє Зевс у наданому уривку?

Друга образа

- «Пожалів людей своїм великим серцем титан Прометей і сміливо порушив Зевсову заборону. Якось він перестрів Афину Палладу, любу Зевсову дочку. Богиня мудрості, була завжди прихильна до титана, тож він і попросив її відчинити йому потай двері чорного ходу, що вів до Зевсового палацу, — адже Прометею було вже не вільно з'являтися на Олімпі. Афіна Паллада так і зробила, гадаючи, що Прометесві цікаво поглянути на новий витвір бога-митця Гефеста — на людей зі щирого золота, що, наче живі, слугували богам.
- А Прометей, опинившись у Зевсовій оселі, мерщій узяв із божественного вогнища невеличку іскру, сховав її у порожній очеретині та й приніс людям на землю.
- Відтоді засяяли, заяскріли веселі вогнища на землі. Навколо них люди збиралися цілими родинами, смажили м'ясо, грілися, танцювали. Люди зажили тепер веселіше, дружніше, і з того щиро радів титан Прометей. Він навчив їх приборкувати вогонь, топити мідь, кувати зброю, і люди стали дужчі, сміливіші, вони вже не вхилялися покірно перед своєю долею. Завдяки Прометесві вони навчилися думати і тоді, мабуть, уперше відчували себе людьми.»

Таким чином люди долучаються до благ цивілізації.

Помста

Зевс мститься і людям, і Прометею. Якщо люди позбавлені вогню, то Прометей спочатку не може з'явитися у палаці Зевса, а потім отримує ще жорстокіше покарання за те, що викрадає вогонь з Олімпу. Покарання посилюється, коли Прометей відмовляється допомогти Зевсу: тому загрожує доля батька, й лише Прометей знає, як

Здійснення покарання

На картині зображено, як Гефест приковує Прометея до скелі в присутності Сили і Влади. Зевс саме Силі та Владі доручив допомагати Гефесту. Саме на них спирався Зевс. Його сила в тому, що він має

- «Здійснити ... кару Зевс доручив своєму кульгавому сину Гефесту, неперевершеному митцеві й ковалю. А в помічники йому дав двох своїх вірних слуг — Силу і Владу, суворих, безжальних, жорстоких. Прикро було Гефестові коритися Зевсовій волі, бо він щиро шанував Прометея, але не послухатись рідного батька не міг.
- Туди, де кінчається пустельна країна диких скіфів і велично здіймається до неба бескеття Кавказу, Сила і Влада привели непокірного титана, а за ними шкутильгав бог Гефест.
- Він був кульгавий з дитинства, бо колись розгнівався на нього Зевс і, схопивши малого за ногу, швиргонував геть з Олімпу. Довго летів Гефест, цілий день, а надвечір упав на скелястий острів Лемнос і відтоді став шкутильгати. Відтоді ж навіки оселився в його серці страх перед Зевсом. Той страх примусив його і тепер скоритися могутньому батькові

Нескорений

- «Страшні мої муки, та я не зрікаюся свого вчинку!»
- «Я сам знесу свою кару».
- «Хай Зевс безжурно живе на Олімпі! Хай тішиться своїми громами та сипле на землю вогняні блискавки. Але настане день, коли справдиться прокляття його батька Кроноса!»
- «Хай Зевс і не сподівається зробити з мене такого прислужника. Я не проміняю свої страшні муки на ганебне рабство».
- «Ненавиджу я всіх богів».
- «Хай Зевс шаленіє, хай гримить з гніву і спалює скелі пекучим вогнем чи засипає крижаним снігом — все одно не вирве з моїх вуст жодного слова».
- «Ці страшні муки тривали тисячоліття, але ніщо не могло здолати титана. Жодного разу не попросив пощади, не зрікся своєї приязні до смертних»

Лише мати героя — Феміда, яка, гірко плачучи, просила Прометея врятувати самого себе, зуміла переконати сина.

Прометея звільнив Геракл, який розірвав кайдани й вбив орла

Домашня робота

1. *Опрацюйте в підручнику с. 14-19*
2. *Дайте усно відповіді на питання (с.19)*
3. *Заповніть таблицю «Боги стародавніх греків»*

Заповнити таблицю «Боги стародавніх греків»

<i>Імена богів</i>	<i>Які сили природи вони відображали</i>	<i>Покровителями яких занять вони вважались</i>
ГЕЯ		
УРАН		
ЗЕВС		
ПОСЕЙДОН		
АїД		
АППОЛОН		
ГЕФЕСТ		
АФРОДИТА		
АРТЕМІДА		
АФІНА		
НІКА		
ГЕРМЕС		
ДЕМЕТРА		
ДІОНІС		

Дякую за увагу!

